

## บทบรรณาธิการ

วารสารสาธารณสุขมูลฐาน (ภาคกลาง) ก้าวเข้าสู่ปีที่ 40 ฉบับที่ 2 ในห้วงเวลาที่ระบบสุขภาพปฐมภูมิของไทยกำลังจะมีสมาชิกใหม่ กองบรรณาธิการจึงขอเปิดฉบับนี้ด้วยเรื่องของ "อาสาพยาบาลชุมชน" หรือ อสพ.

อสพ. ช่วยเติมเต็มช่องว่างระหว่าง “บ้าน” กับ “ระบบบริการ” ซึ่งกว้างขึ้นทุกปี ที่มากอดดูแลประชากรกลุ่มเปราะบาง 4 กลุ่มที่ต้องติดตามต่อเนื่องถึงระดับครัวเรือน ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุและผู้มีภาวะพึ่งพิงที่ต้องการการดูแลต่อเนื่องที่บ้าน กลุ่มผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่ต้องติดตามการใช้ยาและพฤติกรรมสุขภาพ กลุ่มแม่และเด็กที่ต้องเฝ้าระวังพัฒนาการ ตลอดจนกลุ่มผู้ป่วยจิตเวชและยาเสพติดที่ต้องติดตามการบำบัดอย่างใกล้ชิด ล้วนเป็นภาระที่เกินกำลังของหน่วยบริการปฐมภูมิซึ่งมีบุคลากรจำกัด อสพ. จึงถูกออกแบบให้เป็นกำลังประจำตำบลที่มีเวลาลงถึงครัวเรือน ในการทำหน้าที่เยี่ยมบ้าน คัดกรอง ติดตาม และบันทึกข้อมูลสุขภาพอย่างเป็นระบบ

ประเด็นสำคัญอยู่ที่ข้อกำหนดให้ อสพ. ประสานการทำงานร่วมกับ อสม. ครอบครัว รพ.สต. และทีมเวชศาสตร์ครอบครัว เพราะ อสม. คือทุนทางสังคมและความไว้วางใจของชุมชน ขณะที่ อสพ. คือทักษะเชิงวิชาชีพและเวลาที่ทุ่มเทได้เต็มที่ ทั้งสองฝ่ายจึงเติมเต็มกัน มิใช่แทนที่กัน ความท้าทายสำคัญจึงอยู่ที่การออกแบบกลไกความร่วมมือในระดับตำบล ทั้งการแบ่งบทบาทให้ชัดเจน ระบบพี่เลี้ยง เวทีวางแผนร่วม และการประเมินผลที่เป็นรูปธรรม ซึ่งควรวางไว้ตั้งแต่วันแรกที่ อสพ. ลงพื้นที่ ซึ่งบริบทภาคกลางมีทั้งพื้นที่กึ่งเมือง กึ่งชนบท ชุมชนแรงงานข้ามถิ่น และตำบลที่ผู้สูงอายุอยู่ลำพัง จึงเป็นพื้นที่เรียนรู้ที่มีคุณค่าต่อการถอดบทเรียนครั้งนี้

วารสารฉบับนี้ยังรวบรวมบทความวิชาการด้านสาธารณสุขไว้อีกหลากหลาย ซึ่งกองบรรณาธิการหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานโยบายและการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ พร้อมกันนี้ขอเชิญชวนนักวิจัยและบุคลากรสาธารณสุข ร่วมส่งผลงานวิชาการในการทำงานด้านสาธารณสุขและผลลัพธ์สุขภาพที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในฉบับต่อ ๆ ไป

บรรณาธิการวารสารสาธารณสุขมูลฐาน (ภาคกลาง)

สิงหาคม 2569